

ETA kiristää valtion tukien valvontaa

RIKU HUTTUNEN

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaantulo merkitsee julkisten yritystoimintaan suunnattavien tukien osalta siirtymistä tehokkaaseen ylikansalliseen valvontaan. Suomea jo voimassaoleiden kansainvälisten sopimusten – ennen kaikkea GATTin ja EFTAn – pohjalta koskeneet tukivalvontajärjestelmät eivät ole käytännössä juurikaan rajoittaneet tukien käyttöä. ETAn jäsenenä tilanne on toinen: sovellettavaksi tulevat samat valtioneukisäännöt kuin Euroopan yhteisöissä. Maataloustuet ovat kuitenkin ETA-sopimuksen soveltamisalan ulkopuolella.

Hyvin puhtaasti kansallisiin lähtökohtiin perustuneesta tukipolitiikasta ollaan siirtymässä tilanteeseen, jossa tulee ottaa entistä selkeämmin huomioon myös kansainvälisen yhteisön intressit. Suurimpia eroja menneeseen verrattuna ovat tukia koskevien kansainvälisten säännösten yksityiskohtaisuus ja sitovuus sekä velvoite hyväksyttävä tuet ylikansallisella valvontaviranomaisella jo ennen niiden voimaantuloa.

Tukien kansainvälinen valvonta perustuu niiden (potentiaaliseen) kauppaa vääristävään vaikutukseen ja kansainväliset säännökset on luonnollisesti luotu juuri tätä näkökohtaa silmälläpitäen. Kuitenkin etenkin EY:n ja ETAn valtioneukisäännöksiin sisältyvät ohjeet voivat olla ohjaamassa tukipolitiikkaa kansallisessakin

mittakaavassa järkeville raiteille.

Valtion tuesta puhuttaessa ei voida välttyä sivuamasta perustavaa laatua olevaa kysymystä valtion roolista kansantaloudessa. Taloudellisessa mielessä perusdilemma onkin, missä määrin julkisen vallan on perusteltua jakaa niukkoja tuotannollisia resursseja elinkeinotoiminnan piirissä uudelleen.

1. Mitä on valtion tuki?

Termiä "valtion tuki" (state aid/government aid/subsidy) käytetään hyvin yleisesti muun muassa kansainvälisen kaupan säännöksissä. Kuitenkaan sitä ei ole varsinkaan kansainvälisissä yhteyksissä onnistuttu yksiselitteisesti määrittelemään. Esimerkiksi GATTissa termiä on tähän asti käytetty ilman täsmällistä määrittelyä.

Rooman sopimuksen 92 artiklassa samoin kuin vastaavassa ETA-sopimuksen 61 artiklassa todetaan, että "jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenmaiden väliseen kauppaan". EY:lläkään ei siis ole yksiselitteistä määritelmää tuelle, mutta väljän määritelmän

etuna on, että sillä voidaan estää jäsenmaita ottamasta käyttöön uusia, aiemmin tuntemattomia tukimuotoja. EY:n valtion tuen käsite pitääkin sisällään kaiken julkisista varoista suoraan tai epäsuorasti myönnettävän tuen, myös alueviranomaisten ja kuntien harjoittamat tukitoimet.

Valtion tueksi ymmärretään EY-säännösten perusteella mm. suorat avustukset, yritys- tai toimialakohtaiset veronhuojennukset, subventoidut lainat, alle markkinaehtojen myönnetty lainatakuut, kiinteän omaisuuden luovuttaminen alihintaan yrityksille sekä pääomasijoitukset silloin kun ne tehdään tuotto-odotuksilla, joita yksityinen sijoittaja ei voisi hyväksyä. Yleiset talouspoliittiset toimenpiteet, kuten esimerkiksi yritysveroasteen alentaminen, eivät ole Rooman sopimuksen tarkoittamaa valtion tukea.

2. Tukien vaikutusten rajoittaminen – kaksi koulukuntaa

On olemassa kaksi erilaista näkökulmaa siihen, mikä rooli kauppavaikutuksilla (trade impact) tulisi olla tukien kansainvälisessä valvonnassa. "Injury-only"-koulukunta on lähtökohtaisesti huolestunut vain tukien aiheuttamien kaupan vääristymien korjaamisesta. "Antidistortion"-koulukunta puolestaan kohdistaa huomionsa laajemmin valtion tukien taloudellista tehottomuutta aiheuttavaan luonteeseen.

"Injury-only"-koulukunnan mukaan valtion tulisi ryhtyä ulkomaisten tukien vastaisiin toimiin ainoastaan jos niillä on huomattava vääristävä vaikutus kauppaan. Korjaavat toimet tulisi rajoittaa kauppavaikutusten korjaamiseen. Tämän näkökannan mukaan kauppakumppaneiden pitäisi olla välittämättä sellaisista tukitoimista, jotka ovat säännöllisiä ja ennustettavia, eivätkä merkittävästi haittaa muita maita. Peruslähtökohtana siis on, että tukien rajoittaminen on ensisijaisesti valtioiden sisäinen asia.

"Antidistortion"-koulukunnan mukaan tukitoimiin on oikeutettua kohdistaa vastatoimenpi-

teitä, vaikka vaikutukset kauppaan olisivat vain vähäisiä. Vastatoimien tulisi lisäksi kohdistua tuen kokonaisvaikutuksiin, ei vain kauppavaikutuksiin. "Antidistortion"-koulukunnan taustalla on ajatus siitä, että tuilla on useantyyppisiä haitallisia vaikutuksia:

- yleisesti ottaen valtion tuet (ainakin käytännössä) vähentävät maailmantalouden tehokkuutta ja pienentävät siten kansainvälisestä kauppavaihdosta saavutettavissa olevia hyötyjä;
- tukiohjelmat voivat auttaa yksittäisiä maita saavuttamaan kohtuuttoman etulyöntiaseman uusien, lupaavien teollisuudenhaarojen kehittämisessä (esim. optiset kuidut) tai välttämään tai viivyttämään raskasta sopeuttamista vanhoilla, taantuvilla toimialoilla (esim. terästeollisuus);
- em. syistä tukien käytössä voidaan päätyä kilvoitteluun, joka puolestaan merkitsee vääristävien tukien kierrettä (kuten laivanrakennusteollisuudessa) tai yli-investointeja lupaavilta näyttäviin projekteihin (esim. ylääänikoneet).

Koulukunnat edustavat luonnollisesti varsin puhtaaksiviljeltyjä ideoita. Voidaan kuitenkin havaita, että GATTin puitteissa noudatettavat valtion tuen valvonnan periaatteet ovat olleet monelta osin lähellä "injury-only"-koulukuntaa, kun taas EY:n ja ETAn valtioneuvoston säännöksiin sisältyy monia "antidistortion"-koulukunnan piirteitä.

3. Kansainvälinen tukivalvonta ennen ETAa

Tukien suhteellinen merkitys kansainvälisen kaupan esteenä on viime vuosikymmeninä korostunut perinteisten kaupan esteiden – tullimaksujen ja tuontikiintiöiden – vähennyttyä kansainvälisten sopimusten myötä. Valtion tukia voidaan verrata kareihin, jotka väijyvät muiden kaupan esteiden muodostamassa meressä. Tukien suhteellinen asema on korostunut vedenpinnan laskun vuoksi eli muiden kaupan esteiden käyttö on vähentynyt. Toisaalta kuitenkin myös karit itsessään ovat kohonneet. eli tukien määrä on kasvanut muun muassa

1970-luvun taloudellisten kriisien aiheuttamien tasapaino-ongelmien seurauksena. Tämänhetkiset ympäri maailmaa vallitsevat taloudelliset vaikeudet ovat taas kerran omiaan lietsomaan protektionismia muun muassa kotimaista tuotantoa suosivina tukina.

Ennen ETAn voimaantuloa Suomea ovat koskeneet lähinnä GATTissa ja EFTAssa sovellettavat kansainväliset valtontukisäännöt.

GATTissa ei ole laaja-alaista kansallisten tukien valvontajärjestelmää, vaan kurinpittoa harjoitetaan – jos lainkaan – vasta valitusten seurauksena. Tukien valvonta perustuu siis jo tapahtuneiden tai tapahtumassa olevien kaupan vääristymien korjaamiseen. GATTin tukipalkkiosopimus (*subsidies Code*)¹ tarjoaa kaksi erillistä lähestymistapaa tukien valvontaan.

Ensimmäinen (track 1) lähestymistapa tekee viejämäiden myöntämistä valtion tuista vastatoimiin oikeuttavia siinä tapauksessa, että voidaan näyttää toteen tukien aiheuttama olennainen materiaalin vahinko tuojamaan teollisuudelle. Voidaan sanoa, että tämän lähestymistavan edellytyksenä on merkittävä vääristävä kauppavaikutus. Tällainen tilanne sallii tuojamaan ottaa yksipuolisesti, ilman GATTin toimielinten edeltävää käsittelyä, käyttöön tasoitustullin (*countervailing duty*), jonka määrä ei kuitenkaan saa ylittää kauppaa vääristävän tuen määrää. Lisäksi tasoitustulli suositetaan rajoitettavaksi määrään, joka on pienempi kuin tuen kokonaismäärä, mikäli se riittää korvaamaan tuojamaan teollisuudelle aiheutuneen vahingon.

Toinen (track 2) lähestymistapa on multilateraalinen ja sen voidaan katsoa soveltuvan tukitapauksiin, joissa vääristävät vaikutukset kauppaan eivät ole yhtä selvät kuin track 1 -tapauksessa. Tukipalkkiosopimukseen liittyneellä maalla on oikeus saada tietoa minkä ta-

hansa toisen allekirjoittajamaan tuen luonteesta ja määrästä. Mikäli jollakin allekirjoittajamaalla on syytä uskoa, että jokin toisen maan valtion tuki ei ole sopimuksenmukaista, on sillä oikeus vaatia konsultaatioita. Siinä tapauksessa, että tuoja- ja viejämää eivätkä pääse kahdensivuisesti sopimukseen asiasta, GATTin tukipalkkiokomitea² voi tukipalkkiosopimuksessa sovitujen menettelytapojen mukaisesti viime kädessä valtuuttaa tuojamaan soveltamaan vastatoimenpiteitä, joita voivat olla tullietuuksien osittainen poisto tai tasoitustulli. Konsensusperiaatteen käyttö on kuitenkin käytännössä rajoittanut menettelytavan tehokkuutta. Tukipalkkiokomitea seuraa myös track 1 -menettelyn mukaisia kansallisia tasoitustulleja.

GATTin Uruguayin kierroksella valtion tukea koskevia säännöksiä on pyritty jonkin verran kiristämään mm. täsmentämällä tukien sallittavuuden kriteerejä. Selvää kuitenkin on, ettei GATTin puitteissa voida päästä yhtä tehokkaaseen tukien valvontaan ja rajoittamiseen kuin EY-säännösten puitteissa.

EFTAn (vanha) valtion tukien seuranta- ja valvontajärjestelmä on institutionaalisesti heikko. Vaikka Tukholman Konventiossa vuonna 1987 sovittiin suunniteltavia tukia koskevan informaation toimittamisesta EFTAn sihteeristölle, on tämän velvoitteen käytännön merkitys jäänyt vähäiseksi, koska sihteeristöltä puuttuu riittävä toimivalta niin tukien seurannan kuin sanktioidenkin osalta. Lisäksi EFTAn valtion tuen sallittavuutta koskevat säännöt ovat niin yleisiä, etteivät ne tarjoa selviä suuntaviivoja tukien myöntämiselle. Käytännössä tukien seuranta EFTAssa on suurelta osin rajoittunut jäsenmaiden vuosittain toimittamiin jälkikäteisraportteihin valtion tukien käytöstä.

GATTin ja EFTAn ohella tukien kansainvälistä sääntelyä on harjoitettu OECD:ssä, jonka pelisäännöt koskevat ennen kaikkea vientiluottoja. Vientiluottokonsensus on luonteeltaan epävirallinen gentlemen's agreement.

² Committee on Subsidies and Countervailing Measures.

¹ Agreement on Interpretation and Application of Articles VI, XVI, and XXIII of the General Agreement on Tariffs and Trade (1979). Tukipalkkiosopimuksen ovat allekirjoittaneet kaikki tärkeimmät läntiset teollisuusmaat.

Suomen ja EEC:n solmimassa vapaakauppasopimuksessa, kuten muissakin EEC:n ja EFTA-maiden 1970-luvulla tekemissä vapaakauppasopimuksissa, todettiin sopimuksen vastaiseksi sopimuspuolten välistä kauppaa vääristävä valtion tuki. Käytännössä näiden määräysten merkitys on jäänyt vähäiseksi ja ensimmäisen kerran niitä on sovellettu vasta äskettäin ETA-sopimuksen kynnyksellä eräisiin Itävallan suurille kansainvälisille yrityksille myöntämiin tukiin.

4. EY/ETA-tukivalvonta

Valvonnan peruslähtökohdat

EY:n valtiontukisäännösten lähtökohtaperiaate on jäsenmaiden välistä kauppaa ja kilpailua vääristävien tukien kieltäminen. Lähtökohta ei siis ole kansallinen eikä globaali, vaan selkeästi yhteisöllinen. Tukien – uusien ja olemassa olevien – soveltuvuutta yhteismarkkinoille valvoo EY:n komissio. Jäsenmaiden on hyväksyttävä suunnitellut uudet tukiohjelmasa ennen niiden voimaansaattamista komissiolla. Pääsääntöisesti tiedot suunniteltavista tuista on toimitettava vähintään kaksi kuukautta ennakoon. Komissio voi katsoessaan tuen Rooman sopimuksen vastaiseksi joko kieltää sen toteuttamisen tai velvoittaa muuttamaan suunnitelmaa. Komissio voi vastaavasti velvoittaa perimään laittomasti (ts. ilman komission lupaa) myönnetyn tuen osin tai kokonaan takaisin etua saaneilta yrityksiltä, mikäli tuki ei ole sopimuksenmukaista.

ETAan liittyneiden EFTA-maiden valtion tukia valvoo vastaavin valtuuksin kuin komissio EFTAn valvontaviranomainen, ESA.

Komissiolla ja ESA:lla on siis selkeä, jäsenmaista riippumaton tukien käyttöä rajoittava rooli. Tämä mahdollistaa tehokkaan valtiontukivalvonnan harjoittamisen niin yhteisössä kuin

ETAssakin.

Substanssisäännökset

Rooman sopimuksen valtiontukiartiklat eivät anna kovinkaan täsmällistä pohjaa tukien valvonalle. Tästä syystä komissio on täydentänyt niitä laajalla sekundäärisäännöstöllä, johon sisältyy niin horisontaalisia kuin toimialakohtaisiakin ohjeita. Aluepoliittista tukea koskevat säännökset muodostavat oman kokonaisuutensa. Kaiken kaikkiaan valtion tukia koskevat säännökset ovat EY:ssä hyvin yksityiskohtaiset sisältäen monessa kohdin mm. sallittavia tuen intensiteettejä³ koskevia ohjeita. ETAssa sovelletaan samoja tukisäännöksiä kuin EY:ssä.⁴ Seuraavassa on lueteltu eräitä näiden säännösten peruspiirteitä:

- tuella tulee olla erityinen teollinen tai alueellinen tavoite – nk. yleiset tukiohjelmat on kielletty
- toimintatuki eli tuki, joka suuntautuu vain yrityksen juoksevaan toimintaan eikä esimerkiksi uusiin investointeihin, on lähtökohtaisesti kielletty;
- EY pyrkii suosimaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä sallimalla näille korkeampia tukiintensiteettejä kuin suurille yrityksille
- tutkimus- ja kehitystyössä komissio hyväksyy tutkimustoiminnan osalta korkeammat tukiintensiteetit kuin tuotekehitysvaiheessa. Tämä johtuu pyrkimyksestä suosia innovatiivista toimintaa vääristämättä kuitenkaan kilpailua
- pelastus- ja rakennemuutostuet sallitaan komission säännöksissä vain hyvin rajoittavin ehdoin, joita ovat mm. tuen määräaikaisuus

³ Tuen arvo suhteessa tuettavan hankkeen kokonaiskustannuksiin.

⁴ Merkittävin poikkeus tästä yleislinjasta ovat EY:n laivanrakennusteollisuuden tukisäännöt, joita ei lähtökohtaisesti otettu mukaan Eta-sopimukseen.

sekä vaatimus kapasiteetin leikkaamisesta – aluetukea saa myöntää vain komission hyväksymillä alueilla, joilla on erityisen alhainen BKT/capita suhteessa yhteisön tai maan keskiarvoon tai korkea työttömyys kansallisessa mittakaavassa.

Valtion tukien valvonta on EY:ssä kiristynyt viimeisten vajaan kymmenen vuoden aikana, mikä on näkynyt myös tukisäännösten tiukentumisena. Valvonnan kiristäminen johtuu mm. siitä, että taloudellisen integraation syvetessä tukien kauppaa vääristävä suhteellinen merkitys korostuu. Toisaalta monien EY:n jäsenmaiden valtiontukipolitiikka on ollut suhteellisen löyhäkätistä EFTA-maihin verrattuna. Vaikka *taulukot 1 ja 2* eivät ole suoraan vertailukelpoisia erilaisten laskentamethodien vuoksi, voidaan niistä todeta varsinkin eräiden EY-maiden korkeat tukitasot. Tukien määrä on kuitenkin viime vuosina ollut EY-alueella laskussa. Suomessa trendi on ollut päinvastainen, mutta tukitasomme on edelleen suhteellisen matala verrattuna EY:hyn.

On toki muistettava, että EY:n valvonta perustuu kilpailun ja kaupan vääristymien estämiseen, eikä sen nimenomaisena tavoitteena siten ole tukien kokonaismäärään puuttuminen. Tästä huolimatta EY-alueen alenevia tukitasoja voidaan pitää merkinä tukivalvonnan tehostumisesta. Yleiseurooppalainen taantuma on kuitenkin muodostamassa uuden haasteen komissiolle: valtiontukikierre on pyrittävä tehokkaasti estämään.

5. Kansallinen näkökulma

Sopeutuminen ETAn valtiontukisäännöksiin merkitsee byrokraattisten velvoitteiden vastapainona moniin terveisiin periaatteisiin sitoutumista. Tämä nähdään, kun tarkastellaan laajemmin valtion tukien taloudellista rationaalisuutta ja oikeutusta.

Peruskysymys tietysti on, mitä ja millaista yritystoimintaa kannattaa tukea. Lähtökohtana olisi luonnollisesti pidettävä kokonaistaloudel-

lista kannattavuutta, onhan kyse niukkojen resurssien uudelleenallokoinnista. Yhteiskunnan antaman tukipanoksen tulisi kohottaa yhteiskunnan hyvinvointia. Kuitenkin päätökset tukien käytöstä ovat viime kädessä poliittisia.

Tukiin liittyy suoria ja epäsuoria kustannuksia. Tietyille yrityksille tai toimialoille suunnattavat tuet siirtävät resursseja pois muualta elinkeinoelämästä, missä ne olisivat saattaneet olla tehokkaammassa käytössä. Suorien budjetissa näkyvien veronmaksajille koituvien kustannusten ohella varsinkin pysyväisluonteisilla tuilla on taipumus aiheuttaa tehotonta erikoistumista ja yritysten sisäistä ns. X-tehottomuutta (tehotomia toimintatapoja, ylimiehitystä, vanhentuneen tekniikan käyttöä yms.). Tämä tehottomuus voi sitten ilmetä korkeampina kuluttajahintoina ja kuluttajain ylijäämän laskuna.

Tukien kautta saatavat hyödyt perustuvat viime kädessä positiivisiin ulkoisvaikutuksiin. Esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoimintaan kohdistettavat tuet voivat tuloksillaan hyödyntää koko taloutta. Vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten tuet edistävät usein kansantalouden tuotantorakenteen uudistumista ja joustavuutta. Ympäristöinvestointien tukemisella samoin kuin nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämistuilla on myös mahdollista luoda positiivisia ulkoisvaikutuksia. Pelastus- ja rakennemuutostuetkin voivat olla tilapäisesti käytettyinä hyödyllisiä estäessään esimerkiksi äkillisten markkinahäiriöiden aiheuttaman toiminnan romahtamisen – mittasuhteiltaan massiivisen pankkituenkin keskeinen perustelu on vielä kalliimmaksi tulevan rahoitusjärjestelmän romahduksen estäminen.

Yleisesti ottaen, jos jonkin taloudellisen toiminnan yksityiset kustannukset ovat korkeammat kuin yhteiskunnalliset kustannukset, tällaista markkinoiden epätäydellisyyden aiheuttamaa vääristymää on mahdollista korjata tuilla.

Tukien kustannusten ja hyötyjen välisen suhteen arviointi ei ole helppo tehtävä, vaan siihen liittyy suuria mm. epätäydellisen informaation ongelmia. Ulkoisvaikutusten suuruus

Taulukko 1. Teollisuuden valtion tuki suhteutettuna alan arvonlisäykseen Efta-maissa 1988 ja 1991*

Maa	Tuki arvonlisäyksestä, %	
	1988	1991
Sveitsi	0.07	0.10
Islanti	0.23	n.a
Itävalta	1.39	0.90
Ruotsi	1.55	1.15
Suomi	1.18	1.79
Norja	2.57	1.94
Koko Efta	1.17	1.18

* Ei sisällä verotukia, mukana toimialat tehdasteollisuus, kaivos- ja kaivannaistoiminta sekä energia- ja vesihuolto.

Lähde: State Aid in EFTA in 1991, Sixth Annual Report by the Secretariat (1992).

on vaikeasti mitattavissa. Toisaalta tukiin väistämättä liittyy taloudellisen harkinnan ohella erilaisia arvolatauksia. Tästä hyvä esimerkki ovat aluepoliittiset tuet, joita voidaan puolustaa osin taloudellisilla, osin idealistisilla argumenteilla. Lehdistötuki on puolestaan esimerkki tuesta, joka pohjautuu ennen kaikkea poliittiseen linjanvetoon. Tukien käyttöön liittyvät päätökset ovatkin usein enemmän poliittisia kuin taloudellisia. Poliittisen päätöksenteon perspektiivi on kuitenkin taloudellisen harkinnan kannalta valitettavan usein liian lyhyt – korkeintaan vaalikauden mittainen.

Täydellinen laissez faire ei siis ole optimaalinen vaihtoehto elinkeinopolitiikassa, mutta tukien käyttöön liittyy käytännössä melkoisia ongelmia, joita edellä mainittujen lisäksi ovat usein monirönsyinen tukijärjestelmäverkko sekä puutteellinen tukien vaikutusten seuranta ja arviointi. Myös tavoitteiden saavuttamisen kannalta optimaalisten tuki-instrumenttien (avustus, korkotuki, takuu tms.) valintaan voitaisiin monessa tapauksessa kiinnittää enemmän huomiota.

Kaiken kaikkiaan elinkeinopolitiikan paino-

Taulukko 2. Tehdasteollisuuden valtion tuki suhteutettuna alan arvonlisäykseen EY-maissa 1986 -88 ja 1988-1991*

Maa	Tuki arvonlisäyksestä, %	
	1986-88	1988-91
Iso-Britannia	2.6	2.0
Tanska	1.9	2.1
Saksa (Länsi)	2.7	2.5
Luxemburg	2.3	2.6
Alankomaat	3.1	3.1
Ranska	3.8	3.5
Espanja	6.8	3.6
Belgia	4.3	4.1
Irlanti	6.4	4.9
Portugali	2.2	5.3
Italia	6.2	6.0
Kreikka	24.3	14.6
Koko EY	4.0	3.5

* Mukana ovat verotuet, joiden osuus kokonaisuudesta on noin kolmannes.

Lähde: Third Survey on State aids in the European Community in the manufacturing and certain other sectors, Commission of the EC, July 1992.

pisteen tulisi olla yritysten yleisten toimintaedellytysten (toimiva infrastruktuuri, energiansaanti, koulutettu työvoima jne.) turvaamisessa. Siltä osin kuin erityisiä valtion tukia käytetään, tulisi tukijärjestelmien olla yritysten näkökulmasta mahdollisimman selkeitä ja byrokraattisesti keveitä. Päällekkäisyydet tulisi karsia niin, että useat viranomaiset eivät myönnä samantyyppisiä tukia. Tämä, samoin kuin tukipolitiikan jatkuvuus ja ennakoitavuus, vähentäisi yritysten kohtaamaa epävarmuutta ja informaationhankintakustannuksia.

ETA-sopimukseen sisältyvät valtion tukea koskevat säännöt ja ESA:n harjoittama tukivalvonta voivat auttaa lisäämään tukipolitiikan taloudellista järkevyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Vaikka säännökset heijastavat yhteisönäkökul-

Taulukko 3. Jalostus- ja palvelualojen valtion tuki Suomessa 1992*

Tuki	Milj. mk	Prosenttia
Aluetuki	923	20.7
Energiahuolto	60	1.3
Lehdistötuki	362	8.1
Merenkulku ja laivanrakennus	350	7.8
Tutkimus ja tuotekehitys	493	11.0
Työmarkkinatuki	1168	26.1
Ulkomaankaupan edistäminen	484	10.8
Ympäristön suojeleminen	94	2.1
Muut tuet	526	11.8
Yhteensä	4462	100.0

* Avustuksista, korko-, laina- ja takuutuista valtiolle aiheutuneet nettokustannukset; pl. pankkituki.
Lähde: Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen valtioneuvostietokanta.

maa, sisältyy niihin paljon kansallisestakin näkökulmasta kannatettavia piirteitä: tuella tulee olla selkeästi ilmaistu tavoite, toimintatuki on kielletty, suositaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä suurten rinnalla jne. Tiukka ja johdonmukainen ylikansallinen valvonta estää ennen kaikkea jäsenmaiden välisen tuhoisan tukitoimilla kilvoittelun, mutta auttaa sen ohella välttämään lyhyen aikavälin ratkaisuja kansallisesti. ETA-alueella harjoitettava valtioneuvostovalvonta suojaa meitä siten paitsi kauppakumppaneiden vääristävältä tuelta myös meiltä itseltämme!

Kirjallisuus

Bourgeois, J.H.J. (ed.) (1991): *Subsidies and International Trade*, Deventer.
Brown C.V. ja Jackson P.M. (1986): *Public sector Economics*, 3rd edition, Basil Blackwell, Oxford.

Commission of the European Communities (1990): *Competition law in the European Communities, Volume II: Rules applicable to State aids*, Luxembourg.

Commission of the European Communities (1992): *Third Survey on State aids in the European Community in the manufacturing and certain other sectors*, Brussels.

European Free Trade Association (1992): *State aid in EFTA in 1991*, Sixth Annual Report by the Secretariat, Geneva.

Hufbauer G.C. (1989): "Procedures for Monitoring and Disciplining Government Aids", *EFTA Occasional Paper No. 30*, Economic Affairs Department, Geneva.

Hufbauer G.C. ja Shelton Erb J. (1984): *Subsidies in International Trade*, Institute for International Economics, Washington, DC.

Kauppa- ja teollisuusministeriö (1993): *Kansallinen teollisuusstrategia*, KTM:n julkaisu 1/1993.